

ANTROPOMOTORIKA

PSYCHOLOGICKÁ PŘÍPRAVA

Limity sportovního výkonu

- kondiční připravenost
- technická připravenost
- taktická připravenost
- psychologická připravenost

Cílevědomé využití psychologických poznatků k prohloubení efektivity tréninkového procesu

● Cíle:

- zvýšit účinnost ostatních složek sportovního tréninku
- stabilizovat výkonnost na úrovni dosaženého maxima

Často využívána až jako poslední způsob mobilizace rezerv při vyčerpání ostatních složek přípravy

Složky psychologické přípravy

- Modelovaný trénink
- Regulace aktuálních psychických stavů
- Regulace motivační struktury
- Regulace meziosobních vztahů
- Ovlivňování osobnosti sportovce

Modelovaný trénink

Podstatou je proces adaptace na stresor:

- tréninkové podněty (adaptace na zátěž, většinou psychologicky příznivé podmínky)
- soutěžní podmínky (adaptace na psychologicky nepříznivé podmínky)
  - odpovědnost
  - předstartovní stavy
  - vědomí vyrovnanosti soupeřů
  - taktické zvraty v soutěži
  - psychické napětí z nutnosti dohánět náskok soupeře
  - psychické napětí z nutnosti hájit náskok před soupeřem
  - psychické napětí z nutnosti vyrovnat se s nespravedlivým rozhodnutím rozhodčího
  - psychické napětí z nutnosti nezhoršit svůj výkon důsledkem vlastního neúspěchu
- situační vlivy

Úloha trenéra spočívá v záměrném a cílevědomém navozování výše uvedených situací

- konkrétní psychická zátěž očekávané soutěže
(věrné navození podmínek konkrétní soutěže na základě informací od nezávislých pozorovatelů - přátelská utkání, zápasy, ... - snadné)
- obecná psychická zátěž sportovní soutěže
(předchází analýza typu, frekvence výskytu a intenzity psychických stresů, následuje kreativní pokus o vytvoření adekvátní modelové situace v tréninkovém procesu)

možnost vybavení sportovce
„adaptačními vzorci“
k překonání nepříznivých podmínek

X

nemožnost vytvoření atmosféry
olympijského závodu

Nadlimitní trénink

- moderní forma modelovaného tréninku
- cílem je překonání subjektivně pocíťované možnosti a adaptace na nutnost využití všech rezerv
  - vysoký objem tréninkové práce
  - ztížení podmínek tréninkové práce
  - zkrácení intervalů odpočinku
  - vnucení intervalů zátěže
  - tréninkové jednotky s maximální zátěží

Regulace aktuálních psychických stavů

- předstartovní (uvědomění si účasti v soutěži – odjezd na závoděšti)
- soutěžní (přítomnost na závoděšti – dokončení soutěže)
- posoutěžní (subjektivní posouzení výsledku a průběhu soutěže – zřídka přesahuje do následujícího dne)

Dynamika aktivační úrovně sportovce

- aktivační úroveň=pohotovost sportovce k reakci
  - velmi nízká ve spánku,
  - proměnlivá v bdělém stavu
  - maximální při silných emocionálních prožitcích, v afektu

- nadměrně vysoká = startovní horečka
  - negativní směr = tréma (vzrušení, neklid, strach)
  - pozitivní směr = příliš dychtivý stav (vzrušení, neklid, překotné pohyby, mluva, nadměrné pocení)
- příliš nízká = startovní apatie
  - ochablost, lhostejnost, odevzdání
- ideální = optimálně zvýšená aktivační úroveň pozitivního směru („bojová připravenost, sebedůvěra, odhodlání“)

Regulační prostředky

- snížení aktivace
- zvýšení aktivace
- snížení negativních prožitků neúspěchu
- odstranění psychologických důsledků únavy
- talismany a jiné magické prostředky, účinek placebo po požití domnělé drogy, doping

Redukce nadměrné aktivační úrovně

- Prostředky pro předstartovní i soutěžní stavy:
  - teplá sprcha, vlažná koupel
  - některé druhy masáže
  - psychofarmaka!
  - muzikoterapie
  - jógová cvičení
  - sugesce a hypnóza (spánek)
  - relaxační, autorelaxační a autogenní cvičení
- specifické prostředky pro předstartovní stavy
  - odvedení pozornosti od podnětů, kt. ji způsobují („poutavý program“)
- specifické prostředky pro soutěžní stavy
  - rozcvičení
  - humor
  - dechová cvičení (krátký energický vdech a pomalý prodloužený výdech)

Zvýšení příliš nízké aktiv. úrovně

- méně časté = menší problém
- problémem je cílené zvýšení pouze pozitivním směrem
- cvičení koncentrace
- zvyšování zodpovědnosti za výkon (impulsy, incentivy)
- zvyšování aspirací cestou přesvědčování a rozumové argumentace (riziko zvyšování negativním směrem)
- ideomotorický trénink
- zpěv (nejlépe hromadný), rituály, pokřiky
- muzikoterapie
- dechová cvičení
  - pomalý dlouhý nádech, krátký energický výdech
  - pomalý fázovitý nádech
  - zpočátku pomalý, na konci zrychlený a zintenzivněný nádech
  - stimulační masáž
  - psychofarmaka!!!
  - sugesce a hypnóza

Posoutěžní stavy

Závislost na výsledcích soutěže

● úspěch

→ zvýšená aktivace pozitivního směru (veselost, uvolnění řečové reakce, blaženost)

→ intervence trenéra vhodná/nutná až při nadměrném sebeuspokojení

● neúspěch

→ snížená aktivace (deprese, beznaděj, neurotické projevy, rezignace)

→ vhodná/nutná intervence trenéra

Snížení negativních důsledků neúspěchu

- prevence negativních důsledků frustrace
- Prostředky:
  - odvedení pozornosti (atraktivní, emocionálně podbarvená činnost)
  - kompenzace – při neúspěchu s odvedením pozornosti (organizačními opatřeními dát možnost nahradit prožitý neúspěch úspěchem v jiné činnosti nebo např. cena útěchy pro posledního)
  - relaxace a spánek (především u přetrvávajícího napětí s neurotickými rysy – vznětlivost, podrážděnost)
  - zúčastněné vyslechnutí
  - sugesce, hypnóza

Odstranění psychologických důsledků únavy

- krátkodobá únava
  - překonatelná volním úsilím
- dlouhodobá, kumulovaná únava
  - relaxace
  - spánek
  - metody snižování aktivační úrovně
  - fyzioterapie s vedlejšími psychologickými účinky (vč. oxygenoterapie, přetlakové komory atd.)

PSYCHOHYGIENA

Regulace motivační struktury

komplex motivací ke sportu

- možnost nepřímé regulace (rodina, přátelé, pracovní a sportovní kolektiv, média)
- možnost přímé regulace
  - výchova
    - ideová příprava (filozofie sportu)
    - morální příprava (morálka versus výkon, příklad trenéra)
    - volní příprava

Regulace meziosobních vztahů

- meziosobní vztahy ve sportovní skupině (sociální psychologie)

sportovec - sportovci – trenér

konkurence
(nominace, odměny, pochvaly)

x

spolupráce

Individualizace přípravy z psychologického hlediska

unifikace

(kopírování úspěšných tréninkových programů)

x

individualizace

Duševní hygiena sportu

50% sportovců vrcholové úrovně projevilo alespoň jednou neurotické příznaky

Důvody:

- situace nadměrných úkolů
- situace problémová
- situace frustrační
- situace konfliktní
- situace deprivací

Reakce na psychický stres

- nervová (změny elektrické vodivosti kůže, EMG, svalového tonu, oběhových a respiračních funkcí)
- hormonální
- fáze I. poplachová (zvýšení aktivační úrovně)
- fáze II. rezistence (mobilizace rezerv, adaptace)
- fáze III. vyčerpání a zhroucení

Specifické stresogenní situace ve sportu

- narušený rytmus života
- situace s nutností stále se držet zpátky
- situace zvýšené odpovědnosti
- situace vyvolávající pocity zlosti a nespokojenosti sama se sebou
- situace neuspokojování vyšších osobnostních potřeb

Psychohygienické zásady sportovní přípravy

důsledná psychohygiiena

=

likvidace vrcholového sportu

psychohygiiena = nedílná součást
psychologické přípravy ve sportu
základem je rychlé vymanění se z vlivu
předcházejícího stresu po jeho odeznění

Faktory duševní hygieny

- **vytvoření motivační orientace**

pro každou tréninkovou jednotku platí:

psychologický proces → pedagogický proces

- **modelování soutěžních situací v tréninku**

adaptace na zátěž, zvyšování rezistence vůči zátěži, psychoprofylaxe)

- **pedagogický plán**

stupňování obtížnosti úkolů v trén. jednotce

Hygiena spánku

- **načasování spánku** - pravidelný spánkový režim, každý den se snažit vstávat a chodit spát ve stejnou dobu (včetně volna)
- **omezení krátkých zdřímnutí během dne**, která mohou nahrazovat noční spánek
- **pravidelná pohybová aktivita** (cvičení v průběhu 3-4 hodin před spaním může spánek zhoršit, naopak především ranní cvičení může mít na kvalitu spánku pozitivní vliv)
- **stravování**
  - těžká jídla pozdě večer mohou spánek narušit
  - kofein - vyvarovat se příjmu kofeinu během 4-6 hodin před spánkem
  - alkohol - alkohol i v nízkých dávkách narušuje kvalitu spánku
- **nikotin** - cigarety a ostatní nikotinové výrobky působí povzbudivě
- **pravidelný rituál** - rituál, který je pravidelně vykonáván před spaním může pomoci spánek navodit
- **prostředí** - místo, kde člověk spí, by mělo být co možná nejpohodlnější a mělo by se vyvarovat extrémních teplot, hluku atd.
- **vhodné lůžko**
- **farmakologická léčba**, popř. její úprava

VÝCHOVA

Přizpůsobení se nárokům sportovního života a přispění k rozvoji osobnosti

● působení na vlastnosti osobnosti

(temperament, schopnosti, charakter, motivy a postoje, volní vlastnosti)

● sociální sféra

(ovlivňování interpersonálních vztahů)

● utváření návyků

(životospráva, režim dne, regenerace, psychohygiéna)

● překonávání těžkostí ve vlastní pohybové činnosti

Sport automaticky přispívá k rozvoji osobnosti ve smyslu pozitivního působení na utváření mravních vlastností charakteru

???

Fair play

- Hra podle pravidel
- koncepty přátelství
- respektování ostatních sportovců
- způsob myšlení
- eliminace nedovolených prostředků
- eliminace násilí
- eliminace vykořisťování
- eliminace nerovnosti podmínek
- eliminace nadměrné komercializace, korupce
- ...

zodpovědnost vlády

tělovýchovných organizací

učitelů, trenérů atd.

První vítězství → potom morálka

předkonvenční morálka

(cca do 8 let)

konvenční morálka

(8 let až puberta)

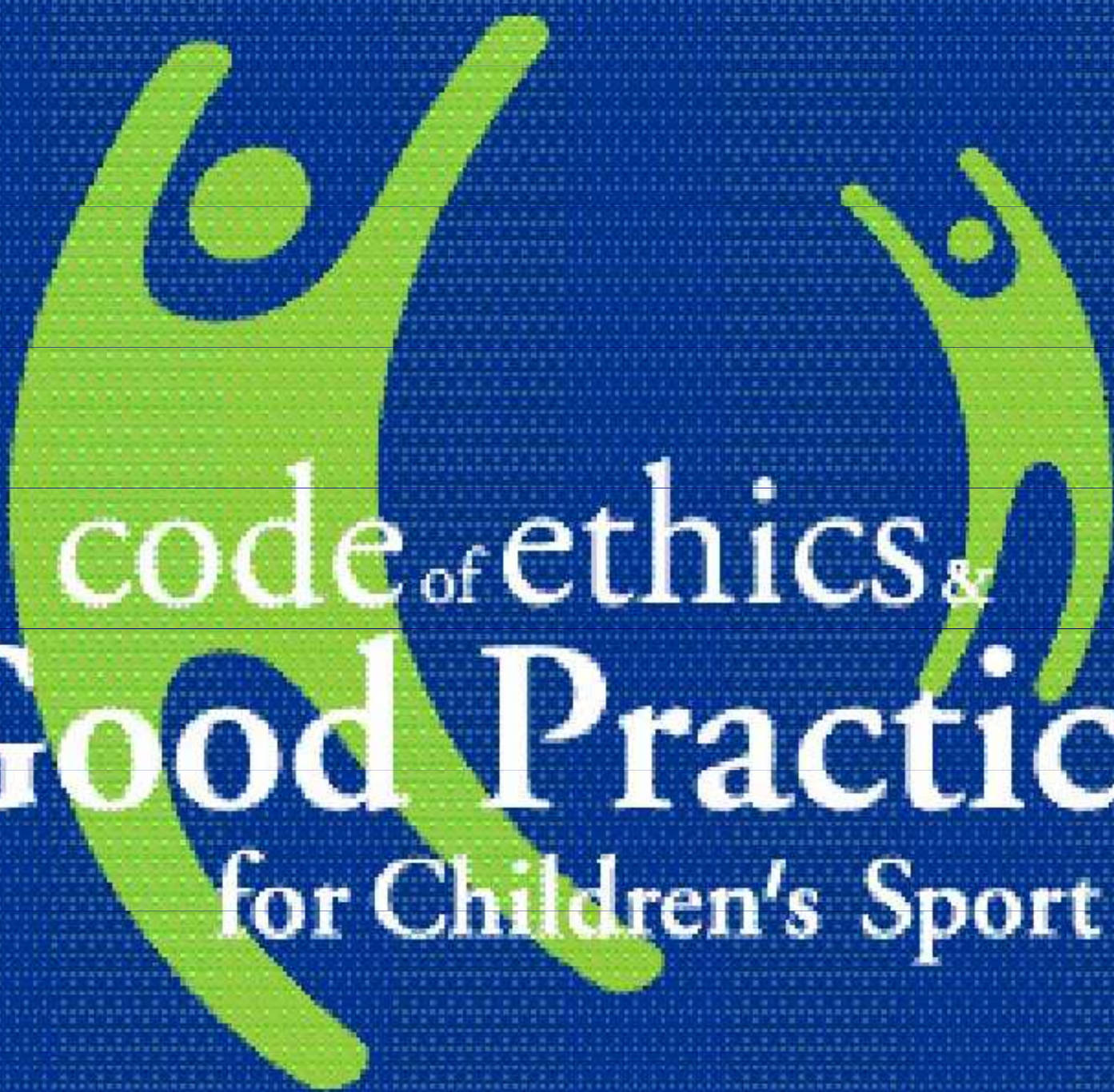

postkonvenční morálka

(rozvoj v obd. puberty)

"This is the little league. You can't negotiate a signing bonus."

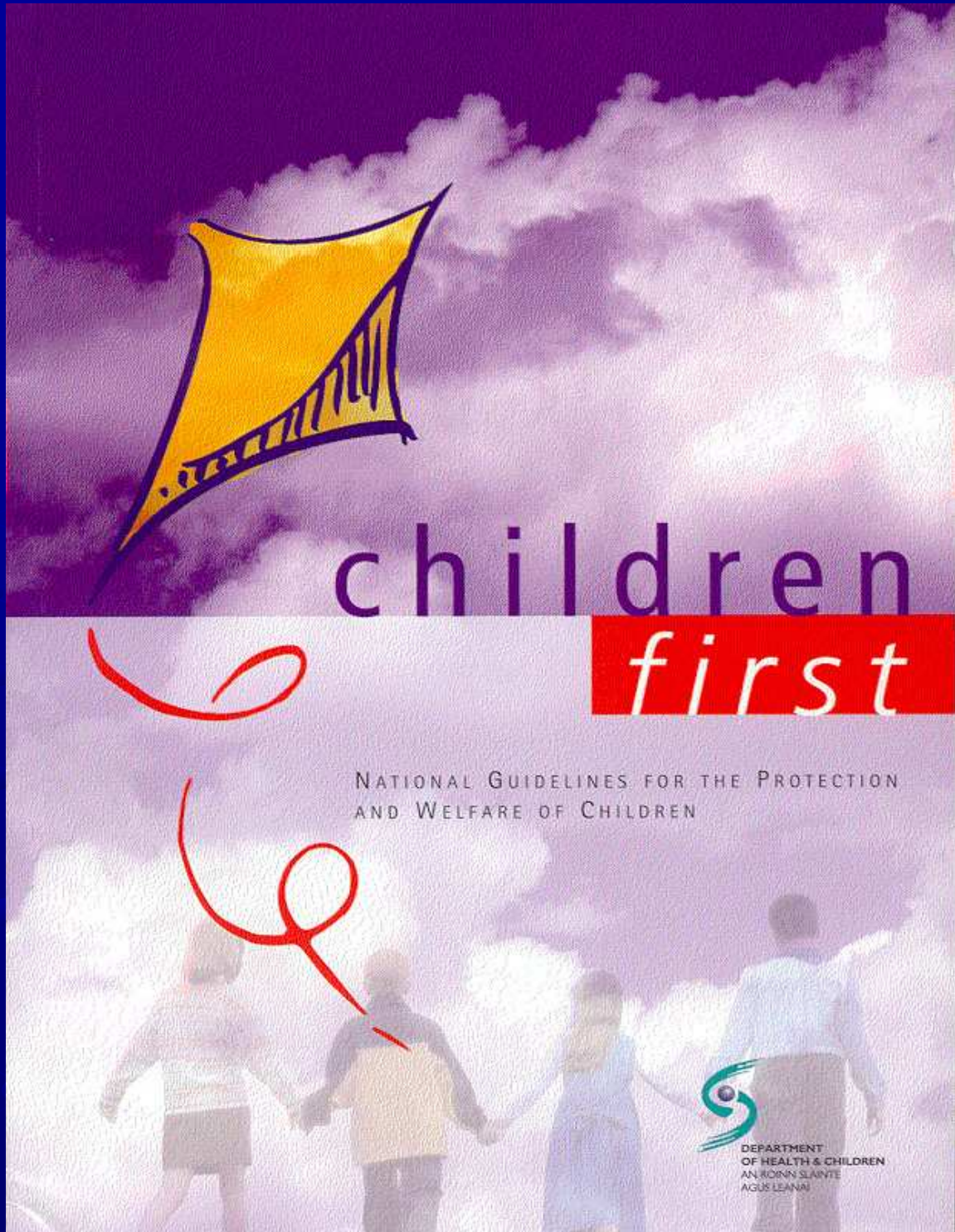

code of ethics &
Good Practice
for Children's Sport

code of ethics &
Good Practice
for Children's Sport

children
first

NATIONAL GUIDELINES FOR THE PROTECTION
AND WELFARE OF CHILDREN

DEPARTMENT
OF HEALTH & CHILDREN
AN ROINN SLAINTE
AGUS LEANAÍ

UN Convention

- 54 Articles

Underlying principles.....

- Non-discrimination
- Best interests of the child
- Bullying
- The child's opinion
- ...

UN Convention on the Rights of the Child

● Article 31

“right to rest and leisure, to engage in play and recreational activities appropriate to the age of the child”

● National Children’s Strategy

“parties shall respect and promote the rights of the child to participate fully..... And shall encourage the provision of appropriate and equal opportunities for recreational and leisure activity”

Play Policy and Recreation Policy

- more leisure centres and youth clubs
- wider and more practical curriculum
- more choice
- more education through sport
- more money on sports and recreational facilities in the community

Recreation (not sport) Study by Cork IT (www.nco.ie)

9/10 play at least one sport, competitively or recreationally

Team sports (young people) → individual sports (adults)

Drop Out & Barriers

75% aspire to join a new activity

Drop Out

- Lost interest 55%
- Times didn't suit 34%
- Didn't like the leader 27%
- Skill level not good enough 21%
- Friends dropped out 16%
- Didn't like the rules 13%
- Felt I was too old 10%
- Cost too much 7%

Barriers

- Not nearby 41%
- Didn't know anyone 30%
- No transport 29%
- Didn't know how to 26%
- Times didn't suit 26%
- Too busy 19%
- Skill level not good enough 16%
- Cost 15%
- Parents didn't approve 9%
- Wasn't old enough 6%

Less likely to lose interest in sports than other activities

Our Objective

We want sport to be

Safe,

Fun

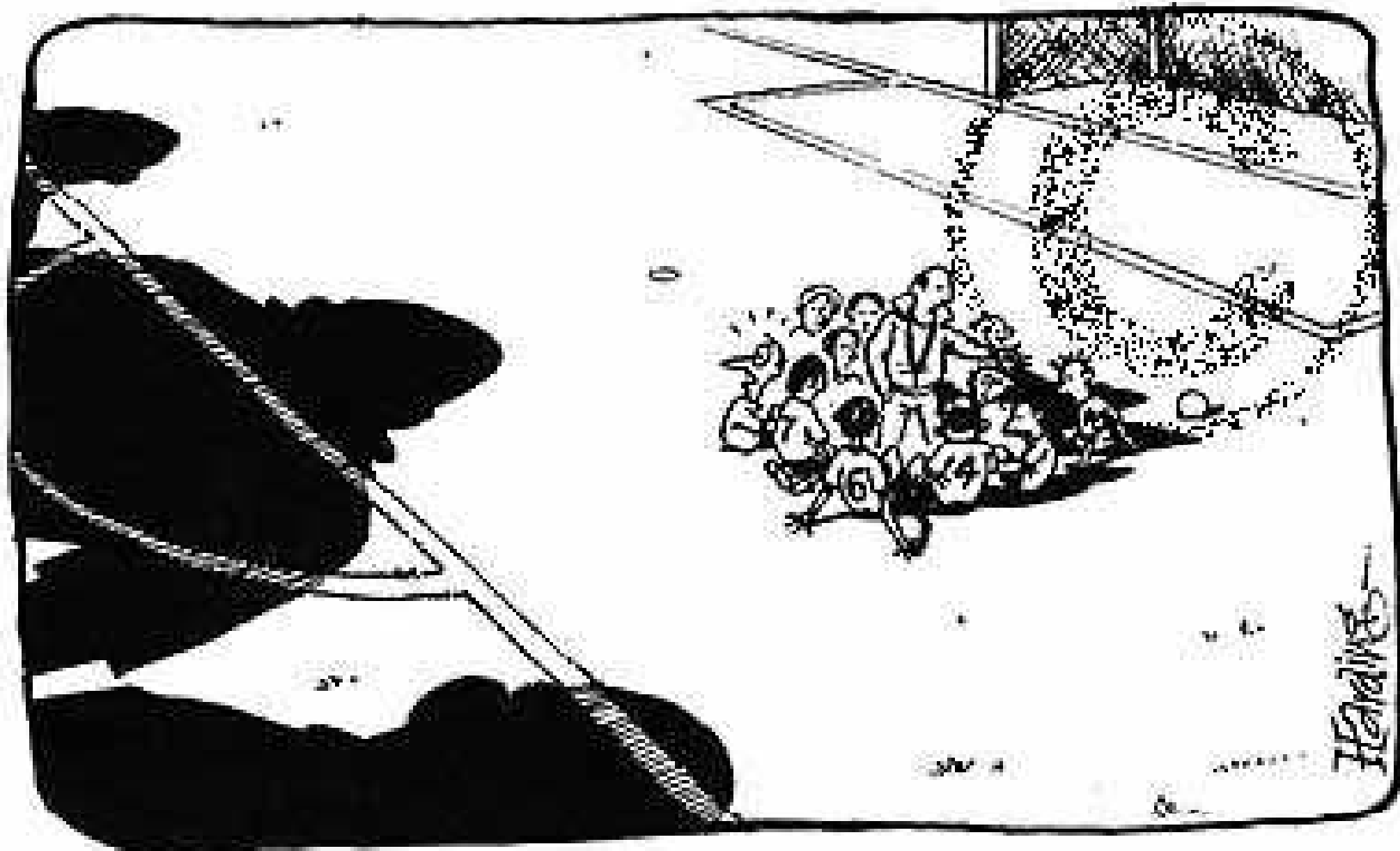
and conducted in spirit of

Fair Play

Significant Harm

“Harm can be defined as the ill treatment or the impairment of the health or development of a child, whether it is significant is determined by his/her development as compared to that which could be reasonably expected of a child of a similar age”

Children First (paragraph 3.32)

... So it is very important that you remember NOT to allow yourselves to be intimidated by the OPPOSITION, whoever they are...